

*„Konferencia NITT SK 2012 -Transfer technológií na Slovensku a v zahraničí “
Bratislava, 9. 10. 2012*

Hospodársky významné rastliny na ceste výskum - vývoj - transfer a využívanie v praxi

Ján Kraic

Centrum výskumu rastlinnej výroby Piešťany

Bratislavská cesta 122, 921 68 Piešťany

kraic@vurv.sk, www.cvrv.sk

CVRV Piešťany – základné informácie

Centrum výskumu rastlinnej výroby Piešťany

Bratislavská cesta 122, 921 68 Piešťany

Vznik: 2009 (1924-1951)

E-mail: cvrv@cvrv.sk

Web: www.cvrv.sk

Predmet činnosti:

Výskum a vývoj, zhromažďovanie, hodnotenie a využívanie poznatkov z oblasti všeobecnej a špeciálnej rastlinnej výroby a súvisiacich odborov poľnohospodárskych a prírodných vied ..... pre využitie v rastlinnej výrobe a **prenos poznatkov výskumu a vývoja do užívateľskej praxe.**

Štruktúra CVRV Piešťany

VÚRV Piešťany (1951)

Pracoviská: VP Borovce (PN), VŠS Vígl'aš-Pstruša (DT), VŠS Malý Šariš (PO)

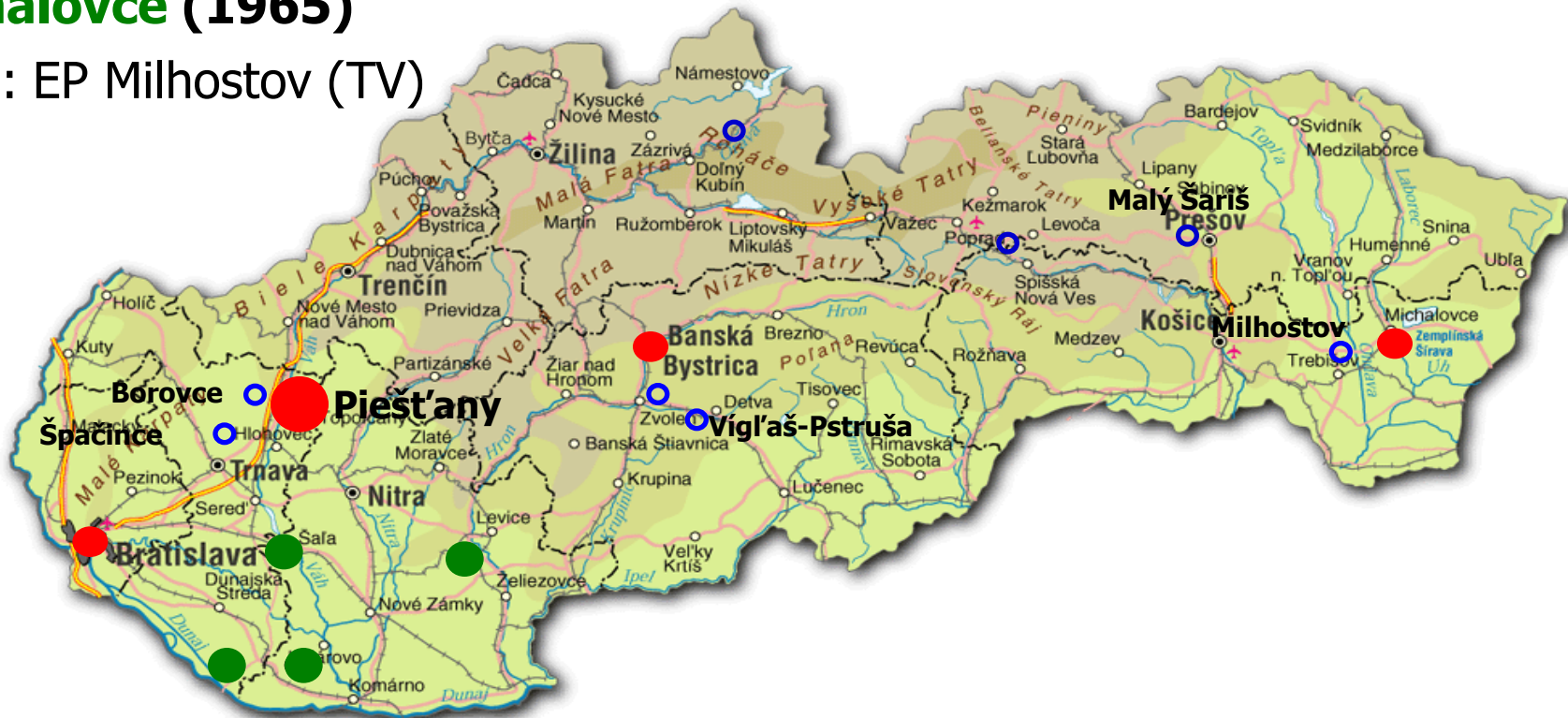
VÚVV Bratislava (1924)

VÚTPHP Banská Bystrica (1962)

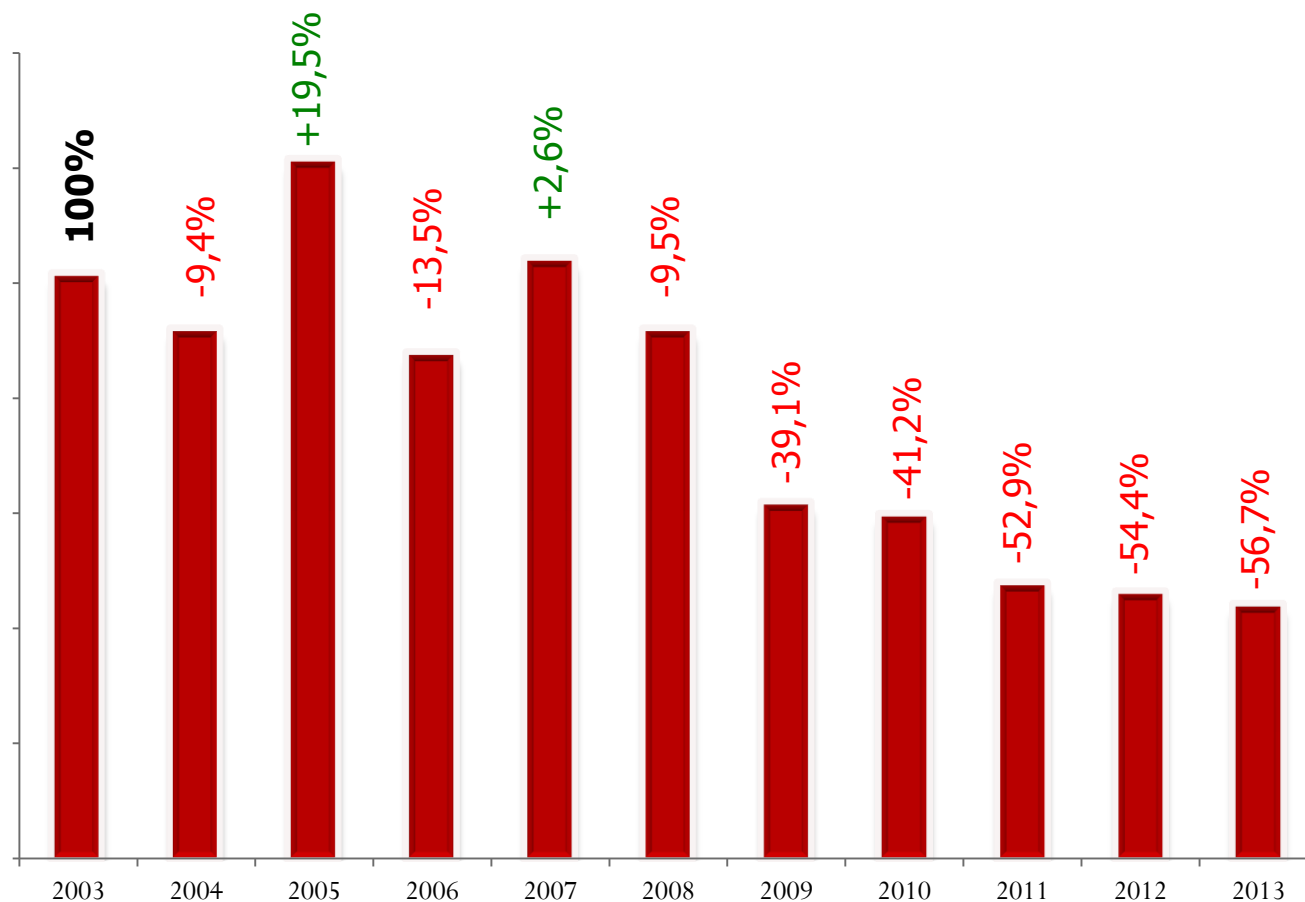
Pracoviská: RVP Poprad, RVP Krivá na Orave (DK), PLTS Diviaky (TR)

VÚA Michalovce (1965)

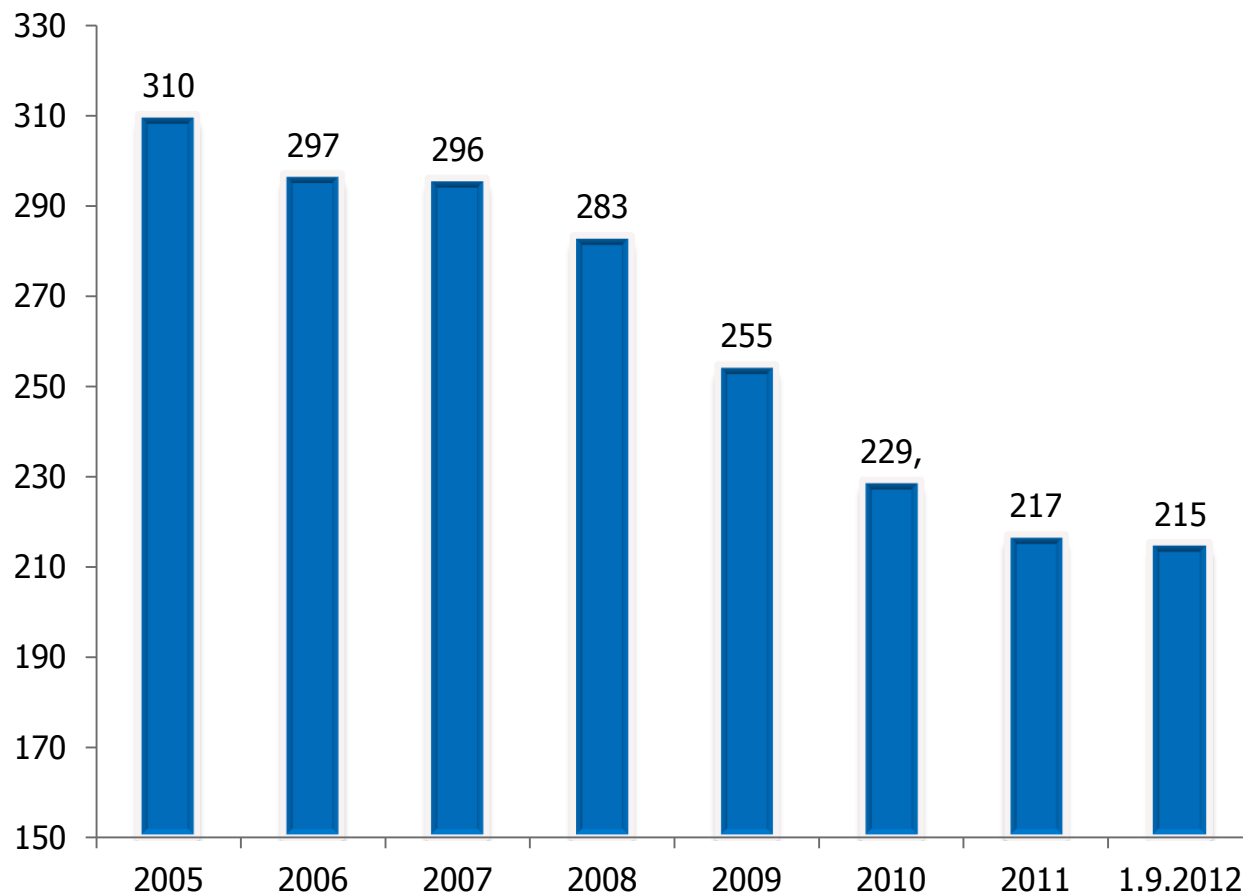
Pracovisko: EP Milhostov (TV)

Vývoj finančnej podpory na VaV od zriaďovateľa (2003-2013)

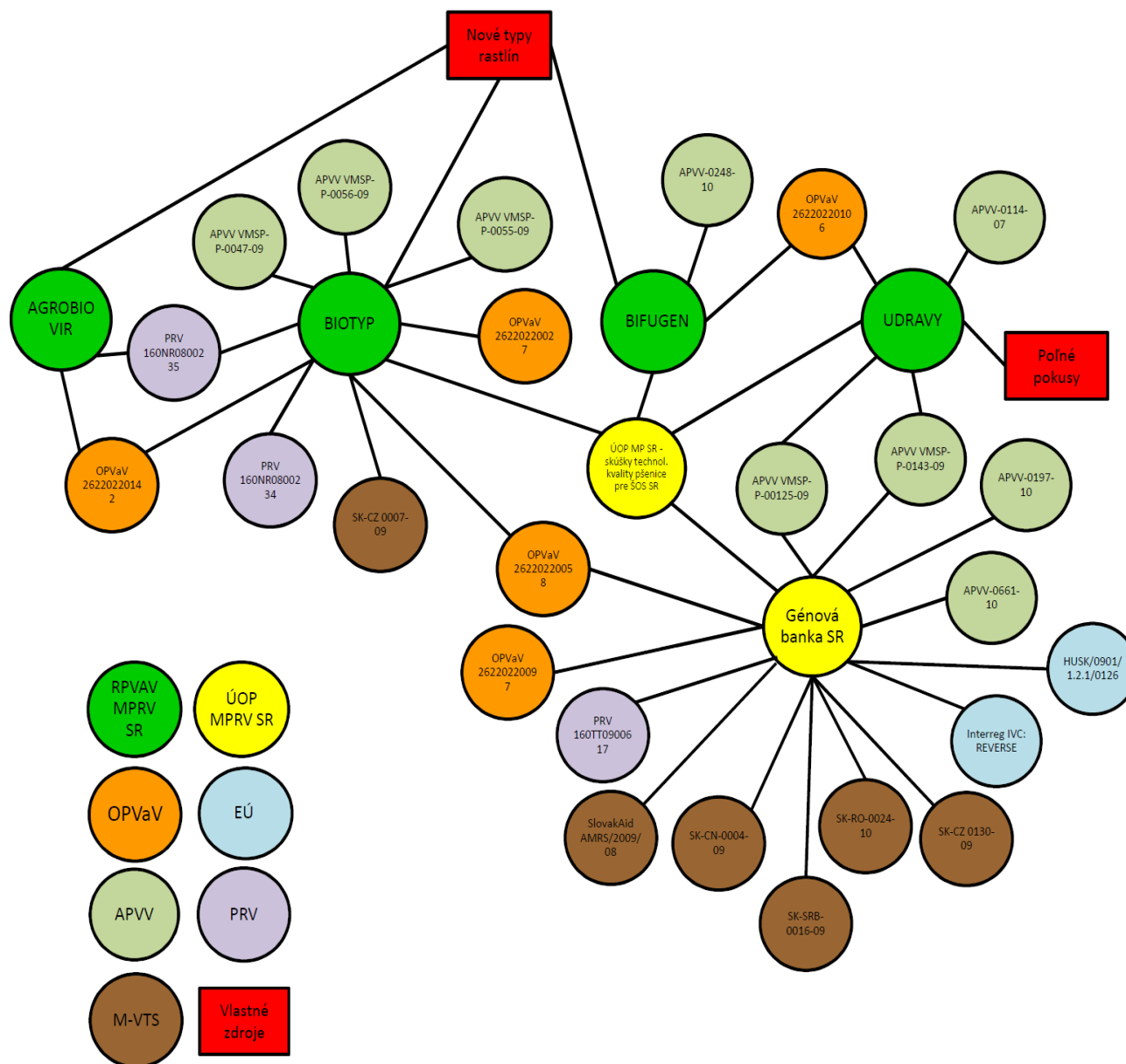

Vývoj stavu zamestnancov (2008-2012)

2005/2012: -30,6 %

Projekty a súvislosti (VÚRV 2011)

Transfer technológií v CVRV Piešťany

Predmet transferu technológií – produkt VaV v CVRV:

- **Odrody rastlín**
- **Technológie pestovania rastlín** - pôdoochranné technológie, technológie pestovania GMR, energetické plodiny
- **Diagnostické postupy** - fytopatogény
- **Selekčné postupy** – MAS
- **Analytické forenzné postupy** – autentifikácia surovín a produktov
- **Inovácie vo využití surovín** (primárnej produkcie RV)

Transfer technológií v CVRV Piešťany

Podmienky pre transfer technológií:

- **Vplyv rozhodnutí** (politických) **na národnej** úrovni (šľachtenie) a **medzinárodnej úrovni** (biopalivá)
- **Vplyv možností investovania** (pestovateľské technológie)
- **Tradícia vo VaV** (šľachtenie, energetické plodiny)
- **Podpora a vážnosť VaV** (zo strany štátu a zriaďovateľa)
- **Personálna infraštruktúra**
- **Právna, obchodná a marketingová podpora**

Transfer technológií v CVRV Piešťany

Súčasný stav:

- **Odrody** (56 odrôd 9 rastlinných druhov) – štandardný mechanizmus právnej ochrany a prenosu do používania v praxi
- **Technológie pestovania rastlín** – transfer bez právnej ochrany (poradenstvo)
- **Diagnostické postupy** – úžitkové vzory
- **Selekčné postupy** – využívanie vo vlastnom vývoji
- **Analytické forenzné postupy** – transfer bez právnej ochrany (poradenstvo)
- **Inovácie vo využití surovín** – plánovaná právna ochrana, (úžitkový vzor, patent), inovácia výroby u partnerov

Transfer technológií v CVRV Piešťany

Súčasnú problémy, potreby:

- **Odrody** – medzinárodná právna ochrana, obchod a marketing
- **Technológie pestovania rastlín** – chýbajúca podpora infraštruktúry na výskum
- **Diagnostické postupy** – zastavenie na úrovni úžitkových vzorov, Úrad priemyselného vlastníctva
- **Selekčné postupy** – neexistujúca podpora šľachteniu rastlín
- **Analytické forenzné postupy** – akreditovanie činností
- **Inovácie vo využití surovín** – potreba zvýšiť kapacitu pre tieto činnosti

Transfer technológií z CVRV Piešťany

Skúsenosti na Slovensku, realizované transfery:

- **Odrody rastlín** – transfer závislý od kvality odrody, ale realizovaný pri takmer všetkých odrodách
- **Technológie pestovania rastlín** – CVRV – iniciátor transferu na Slovensku (90. roky 20. st.)
- **Diagnostické postupy** – nie je realizátor úžitkového vzoru
- **Selekčné postupy** – podpora vlastnému šľachteniu rastlín – konkurenčná výhoda
- **Analytické forenzné postupy** – ťažký začiatok
- **Inovácie vo využití surovín** – prekonaná nedôvera praxe voči VaV

Transfer technológií z CVRV Piešťany

Príklad realizovaných transferov – Odrody rastlín

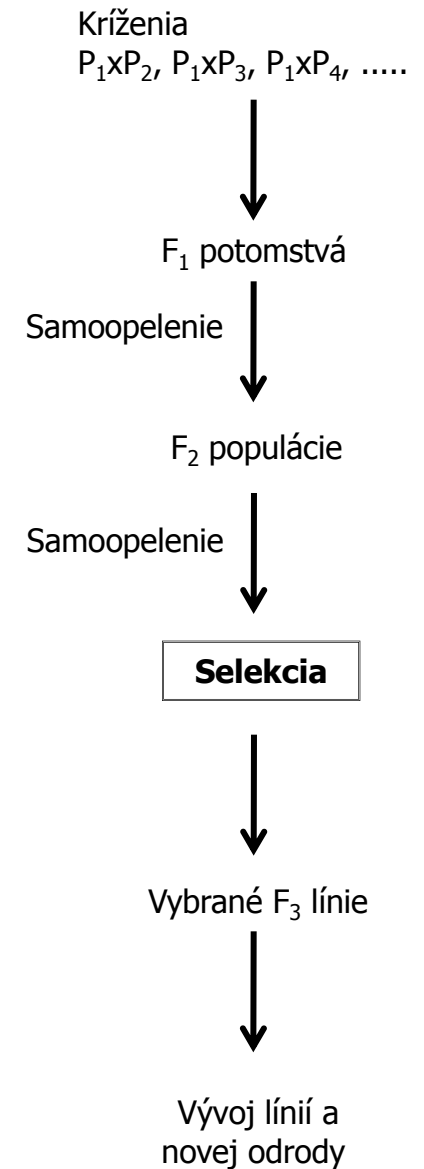
- **LRO 2012: 56 odrôd 9 druhov**
- 12 odrôd registrovaných v 6 štátoch

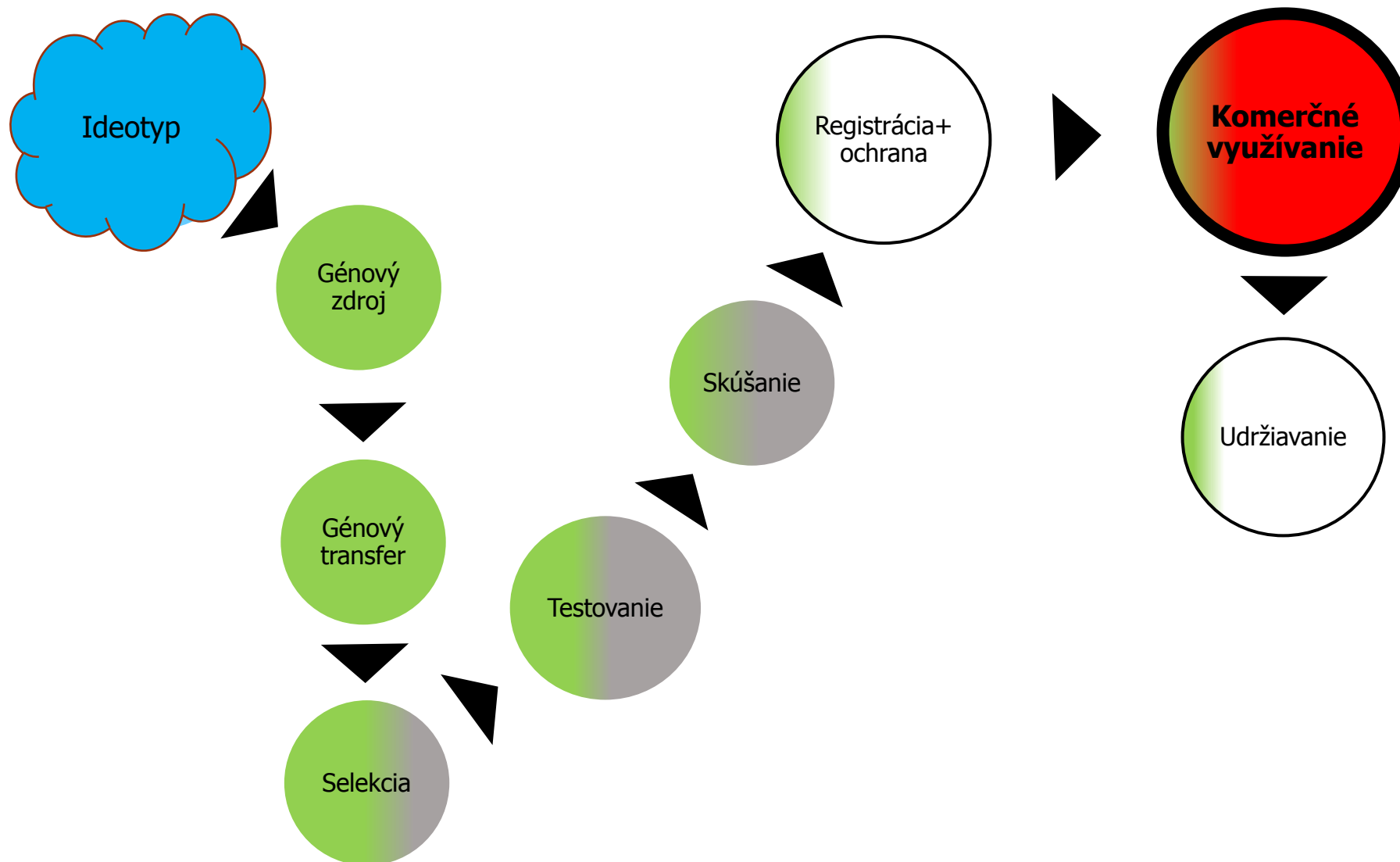

Proces tvorby odrody – produktu pre transfer

Klasický: Donor → Akceptor

Proces tvorby odrody – produktu pre transfer

Príklad realizovaných transferov – Odrody ovsa siateho

Ovos siaty	SE1	E1	E2	E3	C1	C2	Celkový súčet
Atego	-	-	-	-	25,00	20,00	45,00
Detvan	-	-	-	-	-	31,53	31,53
Effektiv	-	-	-	-	31,00	-	31,00
Flämingsgold	-	-	-	10,00	49,44	107,11	166,55
Prokop	3,00	-	-	-	-	-	3,00
Scorpion	-	-	-	-	-	10,00	10,00
Typhon	-	-	-	-	13,00	-	13,00
Valentin	-	-	-	109,08	168,00	44,00	321,08
Vendelin	-	5,00	-	25,00	20,00	122,10	172,10
Viliam	2,00	-	-	-	-	-	2,00
Zvolen	-	-	41,00	105,00	97,00	16,99	259,99
Celkom	5,00	5,00	41,00	249,08	403,44	351,73	1 055,25

Podiel v množení (2011): 789,70 ha, t.j. 74,8 %

Používanie v praxi v SR (2012): 12 474 ha

Forma transferu technológií (duševného vlastníctva) z CVRV Piešťany

Odrody rastlín:

- Odroda vzniká vlastným VaV
- Využíva sa národná a medzinárodná spolupráca (pri testovaní)
- Odroda ostáva vlastníctvom CVRV
- Transfer využívania licencie na odrodu
  - **zmluva o zastupovaní odrody**
  - **zmluva o obchodnom využívaní odrody**
- „Licenčné poplatky“
- Transfer technológie (odrody) do zahraničia – spolupráca so zahraničným partnerom

Závery I.

- **Transfer poznatkov** v CVRV je podstatou fungovania a reálne prebieha desiatky rokov
- **Realizovanie** výsledkov **transferu poznatkov v praxi** (produkty) podporujú následný VaV a generovanie výsledkov
- Transfer poznatkov pri tvorbe nových odrôd rastlín v CVRV je podporený aj projektom z OPVaV ***Prenos efektívnych postupov selekcie a identifikácie rastlín do šľachtenia*** (Prioritná os 2 - Podpora výskumu a vývoja, Opatrenie 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe, výzva OPVaV-2009/2.2/05-SORO)
- **Cieľom** projektu **nie je inštitucionalizovanie** transferu poznatkov, ale priama podpora VaV

Závery II.

- Transfer poznatkov z VaV je vecou (výstupom) samotného výskumníka (?) alebo špecialistu - nevýskumníka (?)
- Najskôr výsledok VaV až potom odberateľ, alebo naopak ?
- Závisí spôsob transferu od veľkosti inštitúcie VaV ?
- Vhodné formy podpory pre transferu do praxe ?

A close-up photograph of several wheat stalks. The wheat heads are dark brown and appear to be covered in a fine, dark mesh or netting. The background is a soft-focus field of golden wheat under a bright sky. Overlaid on the image is the text "Ďakujem za pozornosť" in a bright green, bold, sans-serif font.

Ďakujem za
pozornosť

**Prečo cesta
výskum - vývoj - transfer a
využívanie v praxi
v „*Plant Sciences*“ ?**

Východiská pre VaV v „*Plant Science*“ na Slovensku

- Poľnohospodárska pôda - **39,35 % plochy štátu** (1,93 mil. ha)
- Rastlinná výroba - generuje ročne cca 1 mld. € (50,7 % z hrubej poľnohospodárskej produkcie, t.j. 1,2 % z HDP)
- Saldo zahr. obchodu s agrokomoditami 2011: **-762 mil . €**
- Produkcia – **potraviny, krmivá, suroviny, energia**
- Potravinová dostatočnosť (bezpečnosť) SR – **45 %**
- Zamestnanosť - v poľnohospodárstve v roku 2010 oproti roku 2001 len 44 %
- Život vidieka, tvorba krajiny, vplyv na stav životného prostredia, zadržiavanie vody

Špecifiká VaV v „*Plant Science*“

- Práca so **živými** organizmami s **najväčšími genómami**
- Práca **v otvorenom prostredí**
- **Meniace sa požiadavky** na konečný produkt
- **Dlhodobý charakter** práce (relatívne dlhý životný cyklus)
- **Produktom je živý organizmus**
- Zvláštny a odlišný **spôsob ochrany duševného vlastníctva** výsledku práce - **registrácia**

Produkt VaV v „*Plant Science*“ na transfer do praxe

Odroda:

Odrodou pestovanej rastliny je skupina rastlín v rámci najnižšieho známeho botanického triedenia, ktorú možno definovať podľa prejavu znakov vyplývajúcich z daného genotypu alebo kombinácie genotypov, odlíšiť od akejkoľvek inej skupiny rastlín podľa prejavu najmenej jedného znaku a považovať za jednotnú vzhľadom na jej schopnosť nemeniť sa pri rozmnožovaní.

(hybrid, klon, populácia)

Prečo nové odrody rastlín ?

- Zvýšenie úrodnosti
- Zlepšenie kvality produkcie (nutričná hodnota, surovina)
- Rezistencia proti patogénom a škodcom
- Tolerancia voči abiotickým stresom (sucho ...)
- Zmena architektúry rastliny
- Lepšie využitie živín rastlinou
- Tolerancia proti herbicídom
- Produkcia surovín (olejov, farmaceutík,)
- Zmena metabolických pochodov
- Zmena zloženia bunkových stien
- ...

Ako vyrobiť novú odrodu rastliny ?

Klasické šľachtenia:

- Hybridizácia + Fenotypová selekcia
- Mutačné šľachtenie
- *In vitro* šľachtenia

Molekulárne šľachtenie

- Hybridizácia + MAS (Genotypová selekcia)

Biotechnologicky:

- Transfer génu(ov)

„Knowledges“ v tvorbe odrody

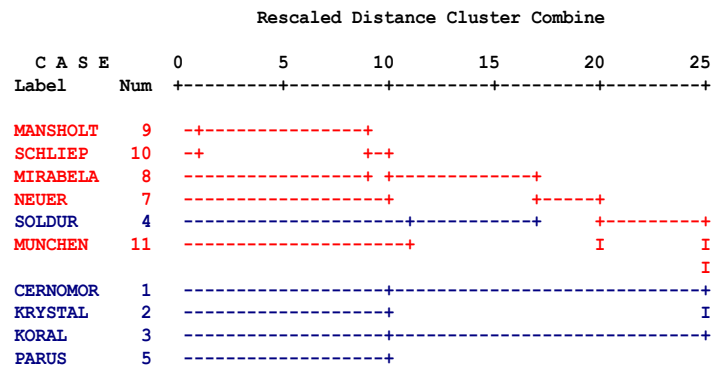
- Návrh nového ideotypu rastliny →
- Identifikovanie (príprava) donora génu(ov) →
- Identifikovanie a charakterizovanie génu(ov) →
- Transfer génu(ov): donor - akceptor →
- „Usporiadanie“ genetického pozadia akceptora po transfere génu(ov) (selekcia, fenotyping) →
- Testovanie novej odrody (fenotyping v priestore a čase) →
- Skúšanie v ŠOS a predstihové množenie →
- Registrácia a právna ochrana →
- Komerčné pestovanie →
- Udržiavacie šľachtenie odrody →

Transfer vedomostí v tvorbe odrody

- Identifikovanie donora

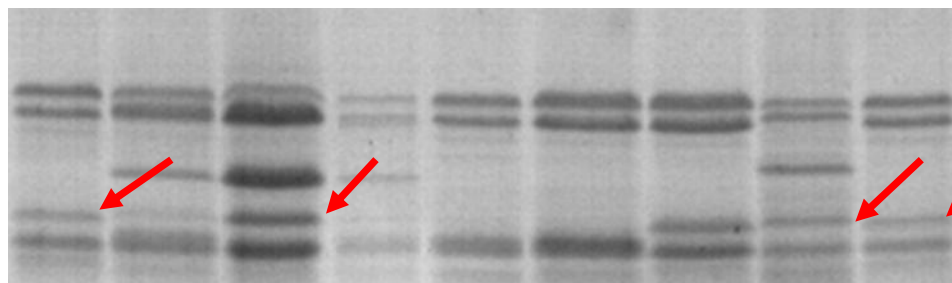

HIERARCHICAL CLUSTER ANALYSIS - A-PAGE
Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

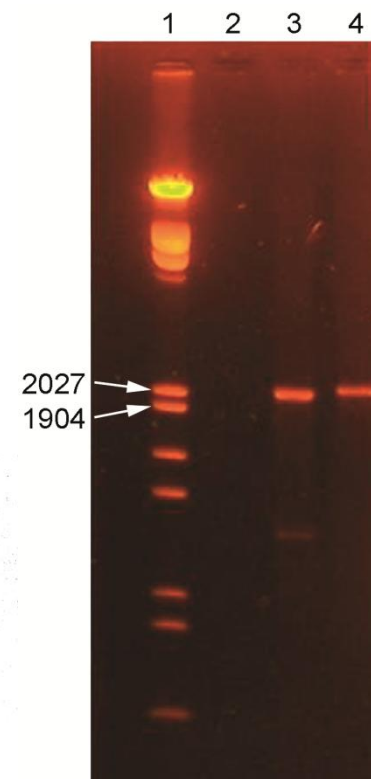
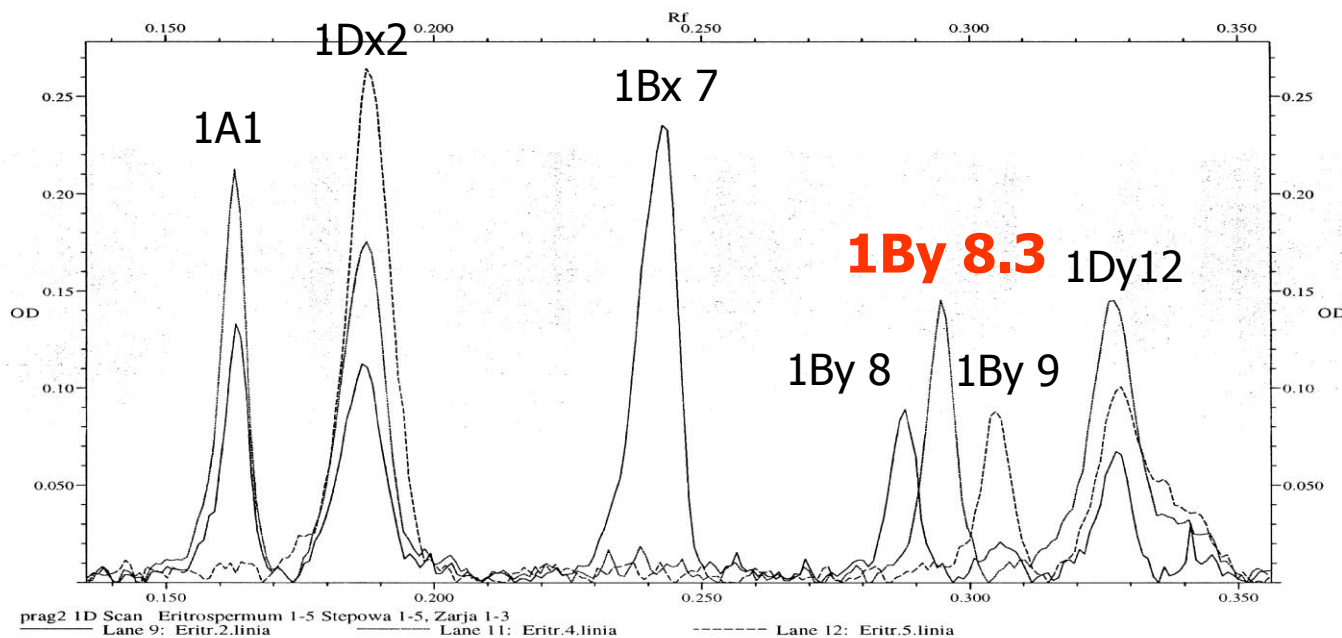

Transfer vedomostí v tvorbe odrody

- Identifikovanie génu alebo jeho produktu

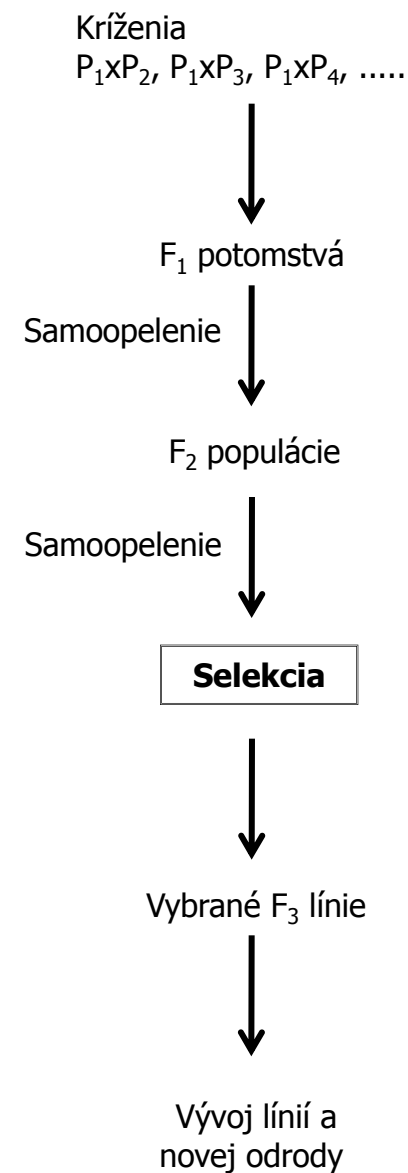
Eritrospermum 917

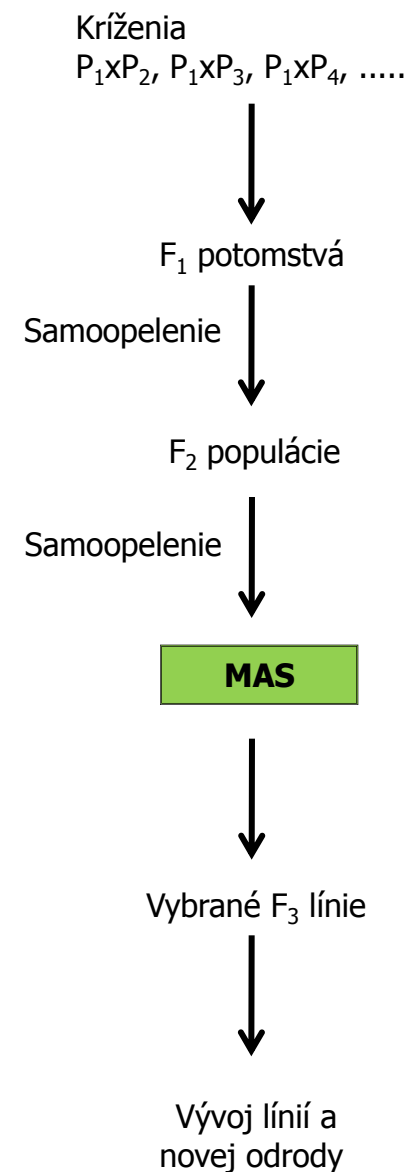
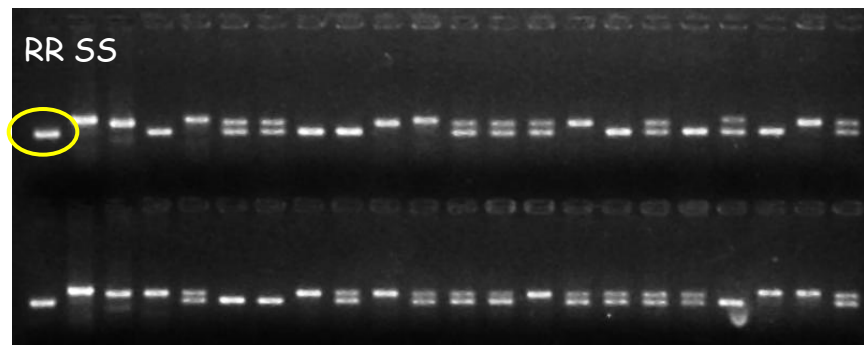
Transfer vedomostí v tvorbe odrody

- **Klasický** transfer génu:
Donor → Akceptor

Transfer vedomostí v tvorbe odrody

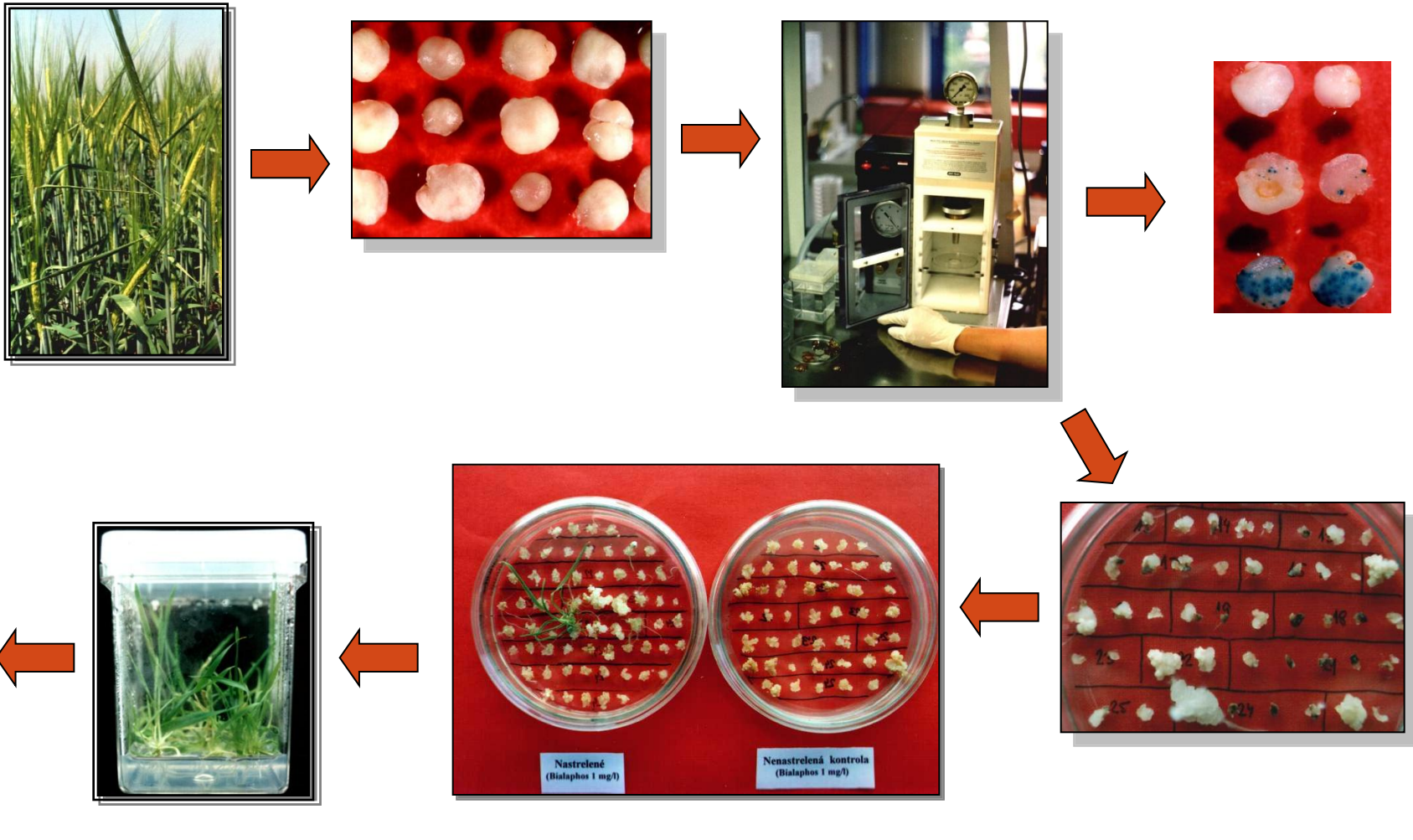
- **Biotechnologický** transfer génu:
Donor → Akceptor

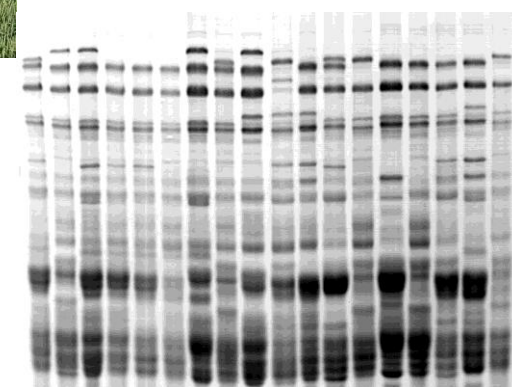
Transfer vedomostí v tvorbe odrody

- **Biotechnologický** transfer génu: **Donor → Akceptor**

Transfer vedomostí v tvorbe odrody

- **Testovanie** novej odrody (fenotyping v priestore a čase)

Transfer technológií pri tvorbe odrody

- Transfer technológií - **prenos** skúseností, **vedomostí**, postupov, metód, vzorov **užívateľom**, ktorí ich dokážu využiť **pre vývoj nových výrobkov**, postupov, aplikácií, materiálov a služieb.
- Transfer **akých vedomostí ?**
  - biológia, genetika, fyziológia, fytopatológia, agronómia, chémia (analytická), biochémia, technológia spracovania, mikrobiológia, fyzika, štatistika
  - biotechnológie, proteomika, genomika
  - prognostika, manažment, marketing

A close-up photograph of several wheat stalks. The wheat heads are dark brown and appear to be covered in a fine, dark mesh or netting. The background is a blurred field of golden wheat under a bright sky. Overlaid on the image is the text "Ďakujem za pozornosť II." in a bright green, bold, sans-serif font.

**Ďakujem za
pozornosť II.**